

Datum pisanja teksta: 10/10/2024

Autor: Bojan Končarević

Predavanje arhitekta Riken Yamamoto

Dobitnik 2024 Pritzker Architecture Prize, Chicago, IL (March 5, 2024)

Program kulture Kaleidoskop

Fondacija „Novi Sad – Evropska prestonica kulture”

Mesto: Novi Sad, Srpsko narodno pozorište

Opis predavanja i prisustvo predstavnika Univerziteta Union Nikola Tesla

Japanski arhitekta Riken Yamamoto, dobitnik prestižne Pritzker nagrade za životno dostignuće u oblasti arhitekture za 2024.god gostovao je kao predavač u okviru Programa kulture Kaleidoskop koji se godišnje održava u Novom Sadu. Ove godine predstavnici Univerziteta Union Nikola Tesla, Fakulteta za graditeljski menadžment: Arhitektura i Urbanizam su bili prisutni na ovom značajnom kulturnom događaju u oblasti arhitekture i to redom: Profesor Dr Tatjana Kosic Redovni Profesor, Profesor Dr Dragana Vasilski Redovni Profesor, Docent Dr Jelena Mitrovic, Docent Dr Bojan Koncarevic, Profesor Dr Marina Bugarčić Redovni Profesor. Boravak delegacije Univerziteta Union jeste bio u sinergiji sa dolaskom studenata Univerziteta u velikom broju, čiji dolazak jeste podržan posebnom pažnjom od strane organizatora.

Međunarodnu nagradu, koja se svake godine dodeljuje profesionalno aktivnom arhitekti za značajan i civilizacijski nedvosmislen uticaj kroz ostvarene projekte, osnovala je porodica Pritzker iz Chicaga i njihova Fondaciju Hyatt 1979.god. Nagrada se smatra nezvaničnom "Nobelovom nagradom za arhitekturu", te samim time najvećim profesionalnim dostignućem.

Predavanju je prethodila prezentacija filma upravo o vrednostima koje zastupa Fondacija Hyatt, procesu selekcije dobitnika priznanja, prethodnim laureatima, njihovim porukama dobitniku ovogodišnje nagrade, samoj ceremoniji dodele nagrade i govoru koji je počasni dobitnik arhitekta Riken Yamamoto održao.

Nakon prikazanog filma pozorišnu scenu i akustiku je ispunilo skromno, a opet veliko istupanje arhitekta Riken Yamamoto na način kako to samo jedan Japanac može dualno da iznese svojom pojavom. On je održao sjajno, sadržajno, jezgrovito i predavanje ispunjeno mnoštvom poruka mladim studentima i aktivnim arhitektama. Predavanje je proteklo kroz prezentaciju nekoliko istaknutih projekata koji su upravo imali najveći sociološki, estetski i društveni uticaj. Prezentacije su protekle kroz grafičke i tekstualne opise procesa konkursa, idejnog projektovanja, vrednosti koje projekat treba da ugradi u socijalno biće lokacije, te sve do prezentacije metoda i procesa izgradnje i arhitektonsko konstruktivnih detalja koji upravo imaju ulogu da sprovedu materijalne i nematerijalne vrednosti koje zastupa arhitekta.

Arhitekta Riken Yamamoto je rođen 1945. u Pekingu u Narodnoj Republici Kini. Ubrzo nakon Drugog svetskog rata preselio se sa porodicom u grad Yokohama u Japanu. Prostorna iskustva njegovog ranog detinjstva o odnosu privatnog i javnog su svakako ostavili traga na njegovo delovanje u arhitektonskom projektovanju kako arhitekta upravo i tvrdi. Porodica je živela u kući koja je bila oblikovana kao tradicionalna japanska kuća *machiya* koja ima frontalno bitan odnos

sa javnim prostorom. Majka je vodila apoteku u prednjem delu, dok se dnevni boravak nalazio u zadnjem delu volumena kuće. "Prag je s jedne strane bio za porodicu, a s druge strane za javnost, za zajednicu. Ja sam kao dete boravio između," kaže arhitekta Yamamoto ističući podsvesno bitan uticaj iskustva ovog medjuprostora.

Ističući takodje značaj iskustva i sticanja znanja tokom studentskih dana, diplomirao je na Univerzitetu Nihon, Odsek za arhitekturu, Visoka škola za nauku i tehnologiju 1968. i magistrirao arhitekturu na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Tokiu 1971.god. u okviru Laboratorije arhitekta Hiroshi Hara. Upravo studijska putovanja kojima su pristupali sa Profesorom Hara kroz Severnu Ameriku, Mediteran, Južnu Ameriku etc. su dalje ključno uticali na razvoj estetske misli koja ima razvijen socijalni naboj o značaju arhitekture za zajednicu i politički sistem kojem pripada i *vice versa*. Svoj arhitektonski biro *Riken Yamamoto & Field Shop* je osnovao 1973.god. gde sa svojim saradnicima aktivno učestvuje na mnogobrojnim projektima.

Arhitekta Yamamoto je predavanje i prezentaciju ostvario upravo kroz nekoliko najaktuelnijih projekata koje je odlučio prikazati, a među istim jeste projekat koji do samog predavanja arhitekta nije javno prikazao. Redom su njegova jasna i koncizna izlaganja opisala projekte: The Circle at Zurich Airport, Hotakubo Housing complex u Japanu, Hiroshima Nishi Fire Station, Ecoms House u Japanu, Pangyo Housing u gradu Seongnam pored Seoul, Taoyuan Museum of Art u Tajvanu koji se sastoji od Art Museum Building i Children Museum Building (prvi put prezentiran u javnosti), Yamakawa Villa u Japanu etc.

Vrednosti koje je arhitekta Yamamoto istakao i koje zastupa prikazujući ostvarene i projekte u izgradnji jesu zasnovane na reispitivanju i reevaluaciji prostornih i socijalnih granica između privatnog i javnog. Grad koji on zastupa mora opstati i unutar samih objekata i nadovezati se na iste čuvajući humane razmere javnih prostora i ulica kako ih on naziva Gasse (Circle at Zurich Airport). Ta razmera mora opstati kako u gradu tako i kroz projekte i njihov direktan medjuodnos. Arhitekta je istakao osetljivost ljudskog tela i života i koliko jesu bitni prostorni omotači kako materijalni tako i funkcionalni koji nas neminovno okružuju u više slojeva.

Glavna projektna odlika koju ističe, prevashodno ostvarena u Pangyo Housing kompleksu, jeste ustanovljenje *threshold* medjuprostora koji reuspostavljaju izgubljeni odnos privatnog i javnog. Privatnost koja nedvosmisleno mora biti očuvana tim novim medjuprostorima uspostavlja kontakt sa socijalnom zajednicom komunalnog okruženja kojem arhitektonski objekat neizbežno pripada. "Sigurnost privatnosti koja ima prostornu i socijalnu zajednicu sa kojom je povezana, divno postojanje zar ne?", retoričko je pitanje koje sa entuzijazmom izrazio arhitekta Yamamoto. Kroz predavanje arhitekta jeste istakao bitnost otvorenosti megastruktura arhitekture, prevashodno shopping mall kompleksa. Oni moraju da imaju odnos prema skali i potrebama ljudskog tela i da budu na određen način otvoreni ka spoljašnjem prostoru. Tu se opet pojavljuje potreba za redefinicijom medjuprostora koji jeste medijator između dva entiteta.

"Medjuprostor treba da pozove javni prostor da postane deo unutrašnjeg, privatnog, i takodje da pozove privatni prostor da postane deo javnog, prostora pripadajuće zajednice", druga je rečenica koju je arhitekta Riken Yamamoto izgovorio. Takav projektno dokazan medjuprostor upravo jeste najočiglednije ostvaren u Pangyo projektu. Svakih deset kuća od mnogobrojnijeg kompleksa svojim *shiki* medjuspratovima jesu povezane zajedničkom platformama koje postaju neminovan katalizator uspostavljanja novih oblika prostornih ponašanja zajednice. One postaju životno povezane kako vizuelno tako i funkcionalno kroz nove oblike okupljanja koja ne ugrožavaju privatni entitet prostornosti jedne kuće.